

دانشگاه، دانشجو و کارآفرینی: مطالعه موردی در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

احمد طهماسبی قرابی^{۱،۲}، پریا کیانی^۲، سمانه مرادی^۲، نایب فدایی ده چشمه^{۳*}

چکیده

مقدمه: دانشجویان در مدت نسبتاً کوتاهی وارد بازار کار می‌شوند و در توسعه کشور نقش مهمی ایفا می‌کنند. این مطالعه با هدف تعیین میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان به صورت مطالعه موردی در دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سال ۱۳۹۹ انجام گرفت.

روش بررسی: پژوهش حاضر مقطعی و از نوع توصیفی در سال ۱۳۹۹ انجام شد. جمعیت مورد مطالعه یک نمونه ۲۴۸ نفری از دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بود. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت تصادفی - طبقه‌ای و ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه‌ای روا و پایا بود که روحیه کارآفرینی دانشجویان را با ۵۰ گویه و در ۵ بعد با مقیاس لیکرت مورد سنجش قرار داد. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و سایر آزمون‌های T مستقل و ANOVA به منظور تعیین ارتباط متغیرها انجام گرفت. جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

نتایج: میانگین نمره روحیه کارآفرینی دانشجویان متوسط بود (183.41 ± 27.34). بعد توفیق طلبی (6.42 ± 3.04) بالاترین و بعد ریسک‌پذیری (7.04 ± 3.62) کمترین امتیاز را داشتند. میانگین نمره روحیه کارآفرینی با وضعیت اشتغال تفاوت معنی‌داری داشت ($t=2/88$ ، $p=0/004$) در حالی که با متغیرهای سن، جنس، مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($p>0/05$).

نتیجه‌گیری: با شناسایی و ارتباط عوامل موثر در روحیه کارآفرینی و ابعاد آن در دانشجویان، می‌توان با بکارگیری برنامه‌های توسعه و آموزش‌های کارآفرینی، زمینه را برای ارتقا سطح روحیه کارآفرینی دانشجویان فراهم کرد. در این راستا بهبود روحیه ریسک‌پذیری یک فاکتور تأثیرگذار می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، آینده شغلی، اشتغال، دانشجو، علوم پزشکی اهواز

۱- دانشجوی دکتری تخصصی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

۲- دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.

۳- استادیار، دانشکده بهداشت، گروه بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی شوشتر، شوشتر، ایران.

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۹۸۹۱۶۶۰۰۹۶۶۱ پست الکترونیکی: fadaei-n@shoushtarums.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۰۲

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۰۵/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

مقدمه

حرکت به سمت توسعه براساس میزان بالای اشتغال حاصل می‌شود و جامعه رشد یافته‌ای که میزان بیکاری بالایی دارد با بحران اجتماعی و سیاسی روبرو خواهد شد. بنابراین، جستجوی راه کارهای مناسب برای رفع مشکل بیکاری به منظور دستیابی به رشد اقتصادی پایدار بسیار اهمیت دارد (۱ و ۲). تجربه بسیاری از کشورها مؤثرترین راه حل برای کاهش سطح بیکاری جامعه را توجه به کارآفرینی بیان کرده است و کارآفرینی به عنوان موتور محرک توسعه و پیشرفت اقتصادی و ایجاد شغل و اصلاح اجتماع محسوب می‌شود (۳). در کشورهای پیشرفته از دهه‌های قبل و در برخی کشورهای در حال توسعه در دهه های اخیر از پتانسیل کارآفرینان برای رویارویی با مشکلاتی چون رکود، تورم و بیکاری و نبود امکان اشتغال بهره‌برداری شده است (۴). بر اساس آمار، سالانه ۲۷۰ هزار دانش‌آموخته دانشگاهی وارد بازار کار می‌شوند، اما ظرفیت بازار جوابگوی این تعداد نیست (۵)، بنابراین در اینجا است که اهمیت نیروی انسانی خلاق، مبتکر و به عبارتی کارآفرین برجسته می‌شود. لذا مبحث کارآفرینی به یکی از مهم‌ترین چالش‌های اجتماعی چند دهه گذشته تبدیل گشته و در اکثر کشورهای پیشرفته به عنوان یک ضرورت مطرح گردیده است (۷-۵).

کارآفرینی، مفهومی است که از آغاز خلقت بشر وجود داشته است و برای اولین بار در قرن ۱۸ توسط کانتیلون ابداع شد (۸ و ۷). کارآفرینی فرآیندی است که کارآفرین با ایده‌های نو و خلاق و شناسایی فرصت‌های جدید با بسیج منابع، مبادرت به ایجاد کسب و کار و شرکت‌های نو، سازمان‌های جدید نوآور و رشد یابنده کرده که توأم با پذیرش مخاطره و ریسک بوده و منجر به معرفی، توسعه محصول یا خدمت جدیدی به جامعه می‌شود (۹). واژه کارآفرینی اولین بار در زبان فرانسه استفاده شد. این واژه معادل کلمه فرانسوی *Entreprendre* به معنای «متعهد شدن» و معادل *Undertake* در زبان انگلیسی است (۱۰). کارآفرینی به معنای ایجاد کار نیست بلکه ایجاد کار و شغل ممکن است یکی از نتایج کارآفرینی باشد (۲). کارآفرینی به فرایندی اطلاق می‌شود که در طی آن فرد کارآفرین با ارائه

ایده و فکر جدیدی نسبت به ایجاد کسب و کار اقدام نموده و خطرات و ریسک آن را پذیرفته و محصول جدیدی را ارائه می‌کند (۷). به نقل از انگل و همکاران (۲۰۱۰) افراد کارآفرین و کسانی که از قابلیت‌های کارآفرینانه بهره‌مندند، می‌توانند در مسیر تحولات حرفه‌ای پیش‌کنشی عمل کنند، مسیر دگرگونی‌ها را بشناسند و نسبت به نیازهای جدید آگاهی یابند و در راستای ایجاد مشاغل جدید نقش‌آفرین باشند (۱۱). کارآفرینان دارای ۵ ویژگی اصلی شامل: توفیق طلبی، خطرپذیری، استقلال‌طلبی، خلاقیت، اراده یا کنترل درونی هستند. توفیق‌طلبی به معنای تمایل به انجام کار بر اساس استانداردهای بالا برای کسب موفقیت در موقعیت‌های مختلف است. خطرپذیری، پذیرش کارهایی است که امکان شکست در آنها وجود دارد. استقلال طلبی بدین معناست که کارآفرینان علاقه دارند کارها را مطابق تصمیم خود و به شیوه خودشان انجام دهند و رئیس خود باشند. خلاقیت به معنای خلق ایده های جدیدی است که ممکن است به محصولات یا خدمات جدید منجر شود. اراده یا کنترل درونی به این معناست که کارآفرینان دارای کنترل درونی، عقیده دارند رویدادهای زندگی، نتیجه برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات خودشان است و آن را به اقبال و سرنوشت نسبت نمی‌دهند (۱۲ و ۶). برکسکی و گوردن (۲۰۰۶) در پژوهش خود به بررسی دلایل عقب‌ماندن سازمان‌های بهداشتی و درمانی از سازمان‌های دیگر در زمینه خلاقیت در تولید و میزان کارآفرینی در این سازمان‌ها پرداختند و مشاهده کردند که تمایل به استقلال و مستقل‌بودن دانشجویان در این سازمان‌ها برای راه‌اندازی کسب و کار زیاد است (۱۳). هوارد و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود در بررسی عوامل مرتبط با کارآفرینی نشان دادند عواملی مانند استقلال‌طلبی، خطرپذیری، انگیزه پیشرفت و اعتماد به نفس ارتباط مستقیمی با توانایی کارآفرینی افراد دارد (۱۴). مطالعه مالیندا (۲۰۱۹) نشان داد ۷۱/۴ درصد دانشجویان می‌خواهند درباره کارآفرینی بیشتر یاد بگیرند. همچنین یادگیری کامل مباحث کارآفرینی برای دانشجویان، بیش از چهل و سه درصد برای افزایش مهارت

کارآفرینی، بیش از پنجاه و دو درصد در افزایش قصد کارآفرینی و بیش از پنجاه و دو درصد در افزایش روحیه کارآفرینی موثر بود (۱۵).

دانشجویان یکی از مهم‌ترین قشرهای جامعه هستند که ظرف مدت نسبتاً کوتاهی روانه بازار کار می‌شوند و در روند توسعه حال و آینده کشور نقش مهمی ایفا می‌کنند، لازم است دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزشی نسبت به پرورش قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان به عنوان سرمایه بنیادی و با ارزش همت گمارند (۳). با توجه به مطالب عنوان‌شده و نقش دانشگاه‌ها در فراهم‌نمودن زمینه مناسب جهت ایجاد انگیزه و توانمندی‌های لازم در دانشجویان برای راه‌اندازی کسب و کار، پرورش زمینه‌های تحقق کارآفرینی و همچنین اهمیت و جایگاه دو موضوع کارآفرینی و انگیزه پیشرفت در آینده شغلی دانشجویان (۱۶)، به نظر می‌رسد نخستین گام برای تربیت دانش‌آموختگان کارآفرین و بهبود روحیه کارآفرینی در نظام آموزش عالی، انجام مطالعاتی برای سنجش سطح روحیه کارآفرینی دانشجویان باشد تا بتوان با کسب اطلاعات مورد نیاز برنامه‌ریزی اثربخش تری را در آموزش‌های دانشگاهی اعمال نمود (۱۷). زمینه‌های کارآفرینی زیادی برای فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های علوم پزشکی وجود دارد. زمانی که تعداد زیادی از پزشکان، پرستاران، ماماها، دندانپزشکان و سایر رشته‌های علوم پزشکی در انتظار اشتغال به کار مانده‌اند، کارآفرینی می‌تواند به عنوان یکی از راهکارهای جدی در دستور کار مدیران، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران حوزه بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی قرار گیرد (۵). همچنین مطالعات صورت‌گرفته در بررسی روحیه کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی که منابع اساسی برای نظام سلامت محسوب می‌شوند نشان داد، ابعاد روحیه کارآفرینی براساس رشته‌ها، مقاطع تحصیلی، جنسیت و وضعیت اشتغال در تعیین میزان روحیه کارآفرینی دارای تفاوت است (۵، ۷، ۱۳، ۱۴). که می‌توان با شناسایی نقش و اهمیت هر یک از ابعاد در بالا بردن میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی گامی

اساسی در جهت بهبود کسب و کار و کارآفرینی برداشت. لذا با توجه به اهمیت کارآفرینی در حوزه بهداشت و درمان، مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سال ۱۳۹۹ انجام گرفت.

روش کار

این مطالعه توصیفی به صورت مقطعی در سال ۱۳۹۹ انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری بود. از میان آنها نمونه‌ای ۲۴۸ نفری با استفاده از فرمول کوکران به دست آمد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت تصادفی طبقه‌ای و تسهیم به نسبت بود. بدین صورت که براساس درصد دانشجویان هر رشته از کل دانشجویان دانشکده، تعداد نمونه از هر رشته تحصیلی مشخص شد. سپس براساس نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، که هر رشته یک طبقه در نظر گرفته شد، نمونه‌گیری به صورت تصادفی در میان دانشجویان هر رشته تحصیلی انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه، مشغول به تحصیل‌بودن در یکی از رشته‌های دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اهواز در سال ۱۳۹۹ و تمایل به شرکت در مطالعه بود. معیارهای خروج از مطالعه نیز عدم تمایل افراد در پاسخ‌گویی به پرسشنامه و عدم عودت پرسشنامه بود. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه‌ای بود که توسط سیادت و همکاران (۶) طراحی‌شده و روایی و پایایی آن سنجیده شده و ضریب آلفای کرونباخ آن $\alpha = 0/80$ به دست آمده بود. این پرسشنامه از دو بخش تشکیل شده است، بخش اول شامل اطلاعات جمعیت‌شناختی (سن، جنس، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، شاغل بودن یا نبودن) و بخش دوم روحیه کارآفرینی دانشجویان را با ۵۰ گویه (با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت) مورد سنجش قرار داد. دسته‌بندی این بخش طبق دسته‌بندی پنج‌بعدی مک کلند (استقلال طلبی، توفیق طلبی، ریسک‌پذیری، خلاقیت، کنترل درونی) بود. مقیاس این

نتایج

در این مطالعه با توجه به شیوع ویروس کرونا، اعمال محدودیت‌ها، تعطیلی دانشکده‌ها و عدم دسترسی به دانشجویان و با در نظر گرفتن عدم همکاری ۳۰۰ پرسشنامه به صورت آنلاین در اختیار دانشجویان دانشکده بهداشت قرار گرفت که پس از بررسی با توجه به حجم نمونه مورد نظر مطالعه، ۲۴۸ پرسشنامه (نرخ پاسخگویی ۸۲/۶۶ درصد) مورد تحلیل قرار گرفت. جهت کنترل و دقت در جمع‌آوری پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین، ابتدا با همکاری نمایندگان کلاس‌ها در هر رشته تحصیلی، لینک پرسشنامه در گروه‌های کلاسی و همچنین در رسانه‌های دانشجویی دانشگاه گذاشته شد و سپس مطابق با معیارهای ورود به مطالعه، پرسشنامه‌ها تکمیل شده انتخاب شدند. مطابق با یافته‌ها در این مطالعه سن ۷۵/۴ درصد شرکت‌کنندگان بین ۲۵-۲۰ و ۷۷/۴ درصد نیز زن (۱۹۲ نفر) بودند. همچنین ۷۹/۸ درصد بیکار (۱۹۸ نفر) و ۶۷/۳ درصد در مقطع کارشناسی (۱۶۷ نفر) مشغول به تحصیل بودند (جدول ۱).

پرسشنامه ۵ درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (امتیاز ۱) تا خیلی زیاد (امتیاز ۵) بود. نمره کل پرسشنامه بیانگر روحیه کارآفرینی بود. به‌طوری که نمره ۵۰ تا ۱۰۰ (روحیه کارآفرینی ضعیف)، نمره ۱۰۰ تا ۲۰۰ (روحیه کارآفرینی متوسط) و نمره ۲۰۰ تا ۲۵۰ (روحیه کارآفرینی خوب) بیانگر میزان روحیه کارآفرینی در دانشجویان بود. پس از اخذ مجوزهای لازم و دریافت کد اخلاق (IR.AJUMS.REC.1399.383) اقدام به جمع‌آوری داده‌ها شد. ملاحظات اخلاقی شامل ارائه معرفی‌نامه رسمی از دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به افراد مورد مطالعه، کسب اجازه از مسئولین دانشکده، توضیح هدف پژوهش به شرکت‌کنندگان، آزاد بودن و اجازه خروج از مطالعه و محرمانه ماندن اطلاعات، در مطالعه حاضر رعایت شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار و...) و سایر آزمون‌های t مستقل و ANOVA به منظور تعیین ارتباط متغیرها استفاده انجام شد. سطح معنی‌داری در این مطالعه ۰/۰۵ و نرم‌افزار مورد استفاده جهت تحلیل داده‌ها نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ بود. این مطالعه به تأیید کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز رسیده و رضایت آگاهانه کلیه شرکت‌کنندگان اخذ شده است.

جدول ۱: توزیع متغیرهای دموگرافیک در دانشجویان مورد مطالعه

متغیر	دسته بندی	فراوانی	درصد
سن	>۲۰	۳۴	۱۳/۷
	۲۰-۲۵	۱۸۷	۷۵/۴
	۲۶-۳۰	۱۹	۷/۷
	۳۱-۳۵	۸	۳/۲
	مجموع	۲۴۸	۱۰۰
جنس	مرد	۵۶	۲۲/۶
	زن	۱۹۲	۷۷/۴
	مجموع	۲۴۸	۱۰۰
رشته تحصیلی	بهداشت عمومی	۳۷	۱۴/۹
	مهندسی بهداشت محیط	۶۱	۲۴/۶
	مهندسی بهداشت حرفه ای	۵۳	۲۱/۴
	مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی	۶۵	۲۶/۲
	حشره شناسی	۳۲	۱۲/۹
	مجموع	۲۴۸	۱۰۰
وضعیت اشتغال	شاغل	۵۰	۲۰/۲
	بیکار	۱۹۸	۷۹/۸
	مجموع	۲۴۸	۱۰۰
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۶۷	۶۷/۳
	کارشناسی ارشد	۵۳	۲۱/۴
	دکتری	۲۸	۱۱/۳
	مجموع	۲۴۸	۱۰۰

مطابق با یافته‌ها، میزان روحیه کارآفرینی در گروه سنی ۳۱-۳۵ سال نسبت به سایر گروه‌های سنی بیشتر بود. همچنین دانشجویان رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی و دانشجویان مقطع کارشناسی‌ارشد نیز در مقایسه با دانشجویان سایر رشته‌ها و مقاطع تحصیلی میزان روحیه کارآفرینی بالاتری داشتند. نتیجه آزمون t مستقل نشان داد میان وضعیت اشتغال و میزان روحیه کارآفرینی تفاوت معناداری وجود داشت ($p=0/004$)، ($t=2/88$) به صورتی که میزان روحیه کارآفرینی در افراد شاغل بیشتر بود. همچنین نتایج آزمون t مستقل و ANOVA نشان داد میان سایر متغیرها و

میزان روحیه کارآفرینی در دانشجویان تفاوت معناداری وجود نداشت ($p>0/05$) (جدول ۲).

جدول ۲: میزان و ارتباط روحیه کارآفرینی با متغیرهای دموگرافیک

متغیر	دسته بندی	میانگین و انحراف معیار	فاصله اطمینان (۹۵٪)		p-value	آزمون بکار رفته	مقدار T یا F
			پایین	بالا			
سن	>۲۰	۱۷۶/۴۱±۲۶	۱۶۷/۳۴	۱۸۵/۴۸	۰/۲۱	ANOVA	۱/۵۴
		۱۸۳/۵۶±۲۷/۶۴	۱۷۹/۵۷	۱۸۷/۵۵			
		۱۸۹/۷۳±۲۲/۴	۱۷۸/۹۴	۲۰۰/۵۴			
		۱۹۴/۶۲±۳۳/۳۶	۱۶۶/۷۳	۲۲۲/۵۲			
جنس	مرد	۱۸۶/۹۸± ۲۴/۳۶	۱۸۰/۴۶	۱۹۳/۵	۰/۲۷	t مستقل	۱/۱۱
	زن	۱۸۲/۳۷± ۲۸/۱۳	۱۷۸/۳۷	۱۸۶/۳۷			
رشته تحصیلی	مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی	۱۸۹/۶۳± ۲۷/۴۹	۱۸۲/۸۲	۱۹۶/۴۴	۰/۱۶	ANOVA	۱/۶۶
	مهندسی بهداشت حرفه ای	۱۷۷/۳۳± ۳۲/۹۹	۱۶۸/۲۳	۱۸۶/۴۲			
	مهندسی بهداشت محیط	۱۸۲/۱۰± ۲۴/۶۸	۱۷۵/۷۵	۱۸۸/۳۹			
	بهداشت عمومی	۱۸۱/۴۱± ۲۷/۳۴	۱۷۲/۲۹	۱۹۰/۵۲			
	حشره شناسی	۱۸۵/۷۵± ۱۹/۱۴	۱۷۸/۸۵	۱۹۲/۶۵			
وضعیت اشتغال	شاغل	۱۹۳/۲۴± ۲۵/۴	۱۸۶/۰۲	۲۰۰/۴۶	۰/۰۰۴	t مستقل	۲/۸۸
	بیکار	۱۸۰/۹۲± ۲۷/۳۱	۱۷۷/۱	۱۸۴/۷۵			
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۸۲/۹۵±۲۵/۹۶	۱۷۸/۹۹	۱۸۶/۹۲	۰/۹۱	ANOVA	۰/۰۸۵
	کارشناسی ارشد	۱۸۴/۷۲±۲۷/۴۷	۱۷۷/۱۵	۱۹۲/۲۹			
	دکتری	۱۸۳/۶۸±۳۵/۲۱	۱۷۰/۰۲	۱۹۷/۳۳			

در بررسی میزان روحیه کار آفرینی دانشجویان بر حسب ابعاد روحیه کارآفرینی، بعد توفیق طلبی (۶۰۴±۳۹۰۴) بالاترین و بعد ریسک‌پذیری (۷۰۴±۳۳۰۶۲) کمترین امتیاز را داشتند. میانگین میزان روحیه کار آفرینی دانشجویان بر حسب ابعاد روحیه کارآفرینی در جدول ۳، قابل مشاهده است.

همچنین میانگین امتیاز روحیه کارآفرینی کل (۱۸۳۰۴±۲۷۰۳۴) با فاصله طمینان (۱۷۹۰۹۹-۱۸۶۰۸۳) بود که نشان می‌دهد روحیه کارآفرینی دانشجویان متوسط است (جدول ۳).

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار ابعاد روحیه کارآفرینی در دانشجویان

میانگین و انحراف معیار	فاصله اطمینان (۹۵٪)		ابعاد
	پایین	بالا	
۳۷/۵۱±۶/۵۵	۳۶/۶۹	۳۸/۳۳	استقلال طلبی
۳۹/۰۴±۹/۴۲	۳۸/۲۴	۳۹/۸۶	توفیق طلبی
۳۳/۶۲±۷/۰۴	۳۲/۷۳	۳۴/۵۰	ریسک پذیری
۳۶/۱۱±۶/۷۳	۳۵/۲۷	۳۶/۹۶	خلاقیت
۳۷/۱۱±۶/۴۴	۳۶/۳۰	۳۷/۹۲	کنترل درونی
۱۸۳/۴۱±۲۷/۳۴	۱۷۹/۹۹	۱۸۶/۸۳	روحیه کارآفرینی کل

بحث

هدف از این مطالعه تعیین میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بود. نتایج نشان داد که میزان روحیه کارآفرینی در دانشجویان متوسط بود. همچنین میان وضعیت اشتغال و میزان روحیه کارآفرینی تفاوت معنا داری وجود داشت ($p=0/004$ ، $t=2/88$). میان سایر متغیرها و میزان روحیه کارآفرینی تفاوت معناداری وجود نداشت ($p>0/05$).

نتایج این مطالعه نشان داد میان وضعیت اشتغال و میزان روحیه کارآفرینی تفاوت معناداری وجود دارد اما میان سایر متغیرها و میزان روحیه کارآفرینی تفاوت معناداری وجود ندارد. در مطالعه مرادی و همکاران (۱۳۹۵) میانگین نمره کارآفرینی برحسب جنسیت، وضعیت تأهل و وضعیت اقتصادی اختلاف آماری معنادار داشت درحالی که میانگین نمره کارآفرینی برحسب مقطع و ترم تحصیلی تفاوت آماری معناداری نداشت (۵). نتایج مطالعه شریفی و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد که تفاوت معنی داری در روحیه کارآفرینی دانشجویان دختر و پسر وجود نداشت (۱۷) که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد و می تواند ناشی از این باشد که دانشجویان به دلیل قرار گرفتن در یک محیط، گرفتن آموزش های یکسان، رقابت های درسی و انگیزه برای اشتغال دارای روحیه کارآفرینی تقریباً یکسانی

باشند و تفاوتی وجود نداشته باشد. مطالعه وانگ و ونگ (۲۰۰۴) نیز که در میان دانشجویان دانشگاه ملی سنگاپور انجام شد، نشان داد که ۷۱ درصد از گروه مورد مطالعه علاقه وافری به کارآفرینی دارند، اما تقریباً به همان نسبت یعنی ۷۱/۶ درصد دانش کارآفرینی آنها زیر متوسط بوده است. در بررسی آنها دانشجویان زن تمایل کمتری به کارآفرینی داشتند که این امر به علت نبود دانش در زمینه کارآفرینی بود (۱۸). همچنین پژوهش دیگری توس کارهونن و لدیوا (۲۰۱۰) نیز بیانگر این امر بود که تمایل دانشجویان زن به کارآفرینی در مقایسه با دانشجویان مرد پایین است (۱۹). که می تواند ناشی از تفاوت در محیط پژوهش در گرفتن نمونه ها باشد. در صورتی که در مطالعه حاضر همه نمونه ها از یک محیط گرفته شد. در مطالعه مرادی و همکاران (۱۳۹۵) میان سطح درآمد و اشتغال فرد با میزان روحیه کارآفرینی تفاوت معناداری وجود داشت (۵). که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد. به نظر می رسد دانشجویان با سطح درآمدی مناسب و دارای شغل فرصت ها، انگیزه ها و موقعیت های بیشتری را برای کارآفرینی در پیش روی خود می بینند و دارای روحیه کارآفرینی بالاتری هستند. در مطالعه حاضر در میان ابعاد روحیه کارآفرینی، ابعاد توفیق طلبی و ریسک پذیری به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را در روحیه کارآفرینی داشتند. مطالعه منوری فرد و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد که سطح روحیه کارآفرینی دانشجویان پایین

تر از حد متوسط بوده است (۲۰). مطالعه بهرامی و همکاران (۱۳۹۵) نیز نشان داد در میان ابعاد کارآفرینی، بیشترین و کمترین میانگین و انحراف معیار به ترتیب مربوط به بعد کنترل درونی و بعد ریسک‌پذیری بود (۱۰). نتایج مطالعه مرادی و همکاران (۱۳۹۵) در اصفهان حاکی از آن بود که میانگین نمره روحیه کارآفرینی دانشجویان بالاتر از حد متوسط بود و بعد توفیق طلبی بیشترین و بعد ریسک‌پذیری کمترین میانگین و انحراف معیار را به دست آوردند (۵). در مطالعه حاضر نیز توفیق‌طلبی و ریسک‌پذیری به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را داشتند که با نتایج مرادی و همکاران همخوانی دارد. پایین‌بودن نمرات ریسک‌پذیری دانشجویان را می‌توان شرایط محیطی و اقتصادی نامناسب و همچنین نبود فرهنگ ریسک‌پذیری در جامعه بیان کرد (۵). مطالعه ملک پور و دلاور (۱۳۹۳) نشان داد میانگین امتیاز همه مؤلفه‌های کارآفرینی در بین دانشجویان کمتر از حد متوسط بودند (۱). همچنین مطالعه ربیعیان و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد میزان روحیه کارآفرینی دانشجویان بالاتر از حد میانگین بود (۸). در مطالعه صیاد و همکاران (۱۳۹۴) که دانشجویان دو دانشگاه کردستان و کرمانشاه را مورد مقایسه قرار داده بوده نتایج پژوهش حاکی از آن بود که دانشجویان هر دو دانشگاه مورد بررسی در حیطه های توفیق طلبی و ریسک‌پذیری روحیه کارآفرینی از روحیه کارآفرینی بالاتر از میانگین برخوردار بودند (۷). با توجه به تفاوت نتایج مطالعه حاضر با برخی از مطالعات ذکر شده، می‌توان چنین گفت که دیدگاه افراد مختلف در زمینه‌های کارآفرینی می‌تواند متفاوت باشد و از طرفی دانشجویان بررسی شده در مطالعات مختلف، با گرایش‌ها و رشته‌های متفاوتی بوده‌اند که این مسأله با توجه به بازار کار رشته تحصیلی آنان و شغل آینده آنها نیز متفاوت می‌باشد. از دلایل دیگر این تفاوت ها می‌تواند به دلیل مکان انجام مطالعات باشد و دانشجویان دانشگاه‌های مختلف کشور با توجه به امکانات دانشگاهی که در آن تحصیل می‌کنند نیز می‌توانند نظرات متفاوتی داشته باشند.

فاصله زمانی بین انجام مطالعات نیز می‌تواند یکی دیگر از دلایل این تفاوت‌ها باشد.

در این مطالعه میزان روحیه کارآفرینی متوسط بود. مطالعه غیائی ندوشن و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد میزان روحیه کارآفرینی در دانشجویان کمتر از حد متوسط بود (۲۱). مطالعه شریفی و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد نمره کلی روحیه کارآفرینی در اکثر دانشجویان در حد متوسط است (۱۷). نتایج مطالعات بالا با مطالعه حاضر همخوانی دارد. میانگین متوسط روحیه کارآفرینی دانشجویان نشان می‌دهد که این مسئله می‌تواند زمینه‌ای مساعد برای اجرا و پیشبرد برنامه‌های مربوط به توسعه و آموزش‌های کارآفرینی باشد. اما در مقابل نیز مطالعه زالی و همکاران (۱۳۸۶) در تحقیق خود بر روی دانشجویان دانشگاه مازندران به این نتیجه رسیدند که میانگین امتیاز کارآفرینی دانشجویان با حداقل میانگین قابل قبول تفاوت بسیار فاحشی دارد و ضعیف می‌باشد (۲۲). که این تفاوت‌ها ممکن است به دلیل اختلاف در نظام آموزشی، رشته‌های تحصیلی، شرایط محیطی، توقعات دانشجویان (۵)، زمان مطالعه و مقاطع تحصیلی مورد مطالعه باشد.

محدود بودن جامعه آماری دانشجویان یک دانشکده و رشته های خاص و تکمیل و جمع آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه آنلاین از محدودیت‌های مطالعه حاضر بود.

نتیجه‌گیری

این پژوهش می‌تواند در زمینه تقویت و ارتقا سطح روحیه کارآفرینی دانشجویان به مدیران، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کمک فراوانی نماید. بر اساس نتایج این مطالعه روحیه کارآفرینی دانشجویان متوسط بود و فقط متغیر اشتغال با میزان روحیه کارآفرینی ارتباط داشت. برنامه‌های توسعه و آموزش‌های کارآفرینی برای دانشجویان در جهت تقویت روحیه کارآفرینی اجرا شود. در این راستا بهبود روحیه ریسک‌پذیری یک فاکتور تأثیرگذار می‌باشد. تأمین عوامل محیطی، امکانات و بسترهای لازم جهت تقویت روحیه کارآفرینی و اقدام به

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی به شماره 99s37 است. نویسندگان از حمایت مالی کمیته تحقیقات دانشجویی و همکاری معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز کمال تشکر را دارند.

کارآفرینی ضرورت دارد. جهت مطالعات آینده می‌توان کل دانشجویان دانشگاه را مورد بررسی قرار داد. همچنین عوامل و موانع مؤثر در ایجاد و تقویت روحیه کارآفرینی در دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد.

References

1. Malekpour K, Delavar A. *The Identification Role of Academic Training on Developing the Entrepreneurial Spirit and Providing Solutions strategies for Promoting among the Students of Allameh Tabataba'i University*. Journal of educational research 2015; 31(1): 33-57. [Persian]
2. Hoshmandan Z, Rezvanfar A. *Factors influencing the Entrepreneurial spirit of students in agricultural schools of zanjan province*. Journal of agricultural Extension reaserch and Education 2015; 8(3):12-26. [Persian]
3. Ghiyasi Nadoshan S, Falahiyan, S. *Reflection on the role of training courses on creating an entrepreneurial spirit among university students* 2015; 5(1): 93-112. [Persian]
4. Ghasemi j, Asadi A, Hoseininia GH. *Investigating factors influencing entrepreneurial spirit in graduated students of college agriculture and natural recorses, university of Tehran*. Iranian journal of agricultural economics and development reaserch 2009; 4 (2) 71-79.[Persian]
5. Moradi R, Rabbanihah F, Chelongar Q, Mirzaei H, Shirvani M. *Study of Entrepreneurship Spirits Among Health Care Management Students of Isfahan University of Medical Sciences*. Journal of Healthcare Management 2017; 8 (3): 65-72. [Persian]
6. Siadat A, Rezazade Sh, Babri H. *Entrepreneurship Morale among Students at Isfahan University of Medical Sciences*. Iranian Journal of Medical Education 2012; 12(7): 527536. [Persian]
7. sayyad S, vahabi A, vahabi B, sayyadi M, roshani D, amani M. *Survey of Entrepreneurship Spirit of students in Kurdistan and Kermanshah Universities of Medical Sciences* 2017; 10 (25): 59-67 . [Persian]
8. Rabieyan M, Darrudi A, Bahman N, Ahmadi A, Bashari N. *Study of Entrepreneurship Spirit of Studentsb in School of Allied Medicine of Tehran University of Medical Sciences*. Journal of Health issues 2015; 9(2): 203-213.[Persian]
9. Jalili H, Mohammadi M, Yaghoobi N M, Jarahi Feriz J. *Designing a Human Resource Development Model for Students with Entrepreneurship Focus*. Education Strategies in Medical Sciences 2021; 13 (6): 665-674. [Persian]
10. Bahrami M , Sepaseh F, Kiani M, Yaghouti H, Salehi M, Khanjankhani K. *An Investigation on Entrepreneurship Status of Healthcare Management Students in Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran*. Management Strategies in Health System 2017;2(2)80-86. [Persian]
11. Engle R, Dimitriadi N, Gavidian J, Schlaegel C, Delanoe S, Alvarado, et al. *Entrepreneurial intent: a twelve-country evaluation of Ajzen model of planned behavior*. International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research 2010; 16(11): 35-57.
12. Afsharnia M, Jafarian S, Aghalari Z. *Entrepreneurship Abilities in Environmental Health Graduates of Mazandaran*. Journal of rafsanzan university medical scinses 2018; 16(11): 1081-1088.
13. Borkowski N, Gordon J. Entrepreneurial organizations: *The driving force for improving quality in the healthcare industry*. Journal of health and human services administration 2006; 531-49.
14. Howard S. *Developing entrepreneurial potential in youth: The effects of entrepreneurial education and venture creation*. University of South Florida Report 2004: 3-17.

15. Malinda M. *Learning methods of business plan subject to increase entrepreneurial skill, entrepreneurial intention and entrepreneurial spirit of students*. International Journal of Information and Education Technology 2019; 9(11): 810-4.
16. Shareinia H, Noorayi A, Esmaeilnia M, Mohamadian B, Esmaeili R, Erfanpoor S. *The Relationship between Achievement Motivation and Entrepreneurial Talent in Nursing Students of Gonabad University of Medical Sciences*. Iranian Journal of Nursing Research 2018; 13(1): 73-78. [Persian]
17. Sharifi Z, Soorani F, Ahmadvand M. *Investigating the Level of Entrepreneurship Morale of Agricultural Students in Yasouj University*. Journal of Entrepreneurship and Agriculture 2014; 1(1): 25-39.[Persian]
18. Wang CK, Wong P-K. *Entrepreneurial interest of university students in Singapore*. Technovation 2004; 24(2): 163-72.
19. Karhunen P, Ledyeva S. *Determinants of entrepreneurial interest and risk tolerance among Russian university students: Empirical study*. Journal of Enterprising Culture 2010; 18(03): 229-63.
20. Monavarifard F, mohammadi S, Rezvanfar A. *Analyzing effects of curriculum components on entrepreneurial sprit of students, case study: Higher Education Applied Science centers in Alborz province* 2019; 2(2): 1-14. [Persian]
21. Ghiyasi Nadoshan S, Falahiyan S. *Reflection on the role of training courses on creating an entrepreneurial spirit among university students*. Journal of Innovation and Creativity in Human Science 2015; 5(1): 93-112. [Persian]
22. Zali mr, madhoshi m, Kordnaeij A. *Evaluation of students' entrepreneurial characteristics (Case study: Mazandaran University)*. Human Sciences MODARES 2008; 11(55): 81-113.

University, Student and Entrepreneurship: A Case Study at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences

Tahmasebi Ghorrabi A (PhD student)^{1,2}, Kiani P (B.S.)², Moradi S (B.S.)², Fadaie Dehcheshmeh N (PhD)³

¹ PhD Student, School of Health Management & Information Sciences, Department of Health Care Management, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² School of health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

³ Assistant Professor, School of health, Department of Public Health, Shoushtar Faculty of Medical Sciences, Shoushtar, Iran

Received: 19 Jun 2022

Revised: 17 Aug 2022

Accepted: 24 Aug 2022

Abstract

Introduction: Students enter the labor market in a relatively short period of time and play an important role in the development of the country. The aim of this study was to determine the entrepreneurial spirit of students as a case study in the Faculty of Health of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2020.

Methods: This cross-sectional and descriptive study was carried out in the year 2020. The study population was 248 students of the Faculty of Health of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. The sampling method in this study was random-stratified and the tool used in this study was a questionnaire that measured the entrepreneurial spirit of students with 50 items. Data analysis was performed using descriptive statistics and other independent t-test and ANOVA to determine the relationship between variables. The software used to analyze the data was SPSS 22.

Result: The mean score of students' entrepreneurial spirit was average (27.34 ± 183.41). The success dimension (39.04 ± 6.42) had the highest score and the risk dimension (33.62 ± 7.04) had the lowest score. The mean score of entrepreneurial spirit was significantly different from employment status ($p = 0.004$, $t = 2.88$). While there was no significant difference with the variables of age, sex, degree and field of study ($p > 0.05$).

Conclusion: This research can help managers, policy makers and planners in strengthening and promoting the level of entrepreneurship of students by using entrepreneurship development programs and trainings. In this regard, improving the spirit of risk-taking is an effective factor.

Keywords: Entrepreneurship, Student, Medical Sciences of Ahvaz

This paper should be cited as:

Tahmasebi Ghorrabi A, Kiani P, Moradi S, Fadaie Dehcheshmeh N. *University, Student and Entrepreneurship: A Case Study at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences*. J Med Edu Dev; 17(2): 137- 147.

* Corresponding Author: Tel: +989166009661, Email: fadaei-n@shoushtarums.ac.ir